

**Трансатлантическото споразумение за търговия и инвестиции между САЩ и ЕС –
основен залог за европейските избори**

*Въпроси на сдружение „Солидарна България“ към кандидатите за Европейския
парламент*

А. Ще се противопоставят ли на възможността корпорации да съдят европейски държави?

Не е редно корпорации да съдят държави за щяло и нещяло, но от друга страна, когато държава и корпорация са влезли в търговски взаимоотношения и държавата нарушава договорите по дадена инвестиционна сделка, нормално е корпорацията да търси своите права. В зависимост от това какво е написано в договорите, корпорациите или трябва първо да се обърнат към съдебната система в конкретната държава, или могат директно да заведат международно арбитражно дело. Всички държави-членки на ЕС са подписали инвестиционни споразумения с арбитражен механизъм, като съществуват множество арбитражи – в Париж, в Стокхолм, Лондон, Международния център за инвестиционни спорове към Световната банка. България е била съдена от Плама консорциум – спечелено дело за нашата страна, както и в момента от EVN. Целта на тези международни арбитражи е фирмите-инвеститори да бъдат защитени от държавен произвол. Все пак те са големи работодатели, които подпомагат растежа на икономиката. Такъв арбитраж ще е изключително полезен за държави като България, където наблюдаваме използването на съдебната система за саморазправа, както и срич на чуждестранните инвестиции поради липсата на сигурност и корупцията. И нека не считаме корпорациите за единственото зло, защото ако съществуват работещи държавини механизми за контрол над дейността на корпорациите, няма да ставаме свидетели на укриване на данъци и т.н.

В конкретния случай с Трансатлантическото споразумение, в действителност се обсъжда възможността за арбитражен механизъм за инвестиционните сделки. Това е нова компетенция, придобита от ЕС с влизането в сила на Лисабонския договор през 2009г. Този механизъм не е изключен от преговорите по споразумението, но в момента не се

водят активни разговори, поради течащи допълнителни консултации в ЕС със заинтересовани фирми и организации. Имайки предвид, че всички държави-членки на ЕС индивидуално са приели да бъдат подложени на международен арбитраж в техните двустранни инвестиционни договори, изключително малко е вероятно да се съгласят европейските инвестиции да не бъдат защитени. Все пак говорим и за другата страна на монетата – ако американското правителство наруши инвестиционното споразумение, европейските компании трябва да бъдат защитени. Тъй като американските съдилища не могат да прилагат международни споразумения поради естеството на американската система, най-добрият начин, по който можем да защитим европейските инвеститори, в това число българските, в САЩ е чрез приемането на международен арбитражен механизъм. Неслучайно европейските компании настояват за включването на такава клауза в споразумението.

Естествено, не е редно фирмите да могат да съдят държавите безконтролно. Трябва да бъде записано много ясно за какви действия на ЕК или САЩ фирмите могат да търсят правата си по съдебен път: дискриминация, незаконно отнемане на собственост, нарушаване на задължението всички инвеститори да бъдат третирани равноправно и честно. Няма да бъде възможно компании да заведат арбитражно дело срещу ЕК за каквито и да е промени в европейското законодателство, както и да спират такива промени.

В заключение призоваваме всички неправителствени организации да участват активно в консултативния процес на Европейската комисия при всеки възможен случай!

В. Ще настояват ли САЩ да приеме златните трудови стандарти /право на сдружаване, борба с принудителния труд, антидискриминационни мерки, забрана на детския труд и пр./, които са приети не само от всички държави-членки на ЕС, но и от всички държави-кандидатки?

Не, защото по същия начин и САЩ биха имали правото да настояват Европа да приеме техните правила и стандарти. Съществуването на различни стандарти не означава, че едните са правилни, а другите погрешни. Те могат по различни пътища да достигат до една и съща цел, а именно защитата на потребителя. В трансатлантическото споразумение никъде не се говори за занижаване и промяна на европейските стандарти или приемане на американски стандарти. Кандидатът на ЕНП за председател на ЕК Жан Клод Юнкер даде ясно да се разбере, че няма да позволи да се стигне до такова развитие.

Това, за което се водят преговори, е как европейските и американските контролни органи да признаят различните стандарти, без да бъдат застрашени потребителите. И тук е много подходящ един банален пример – шоколадовите яйца с играчки Киндер сюрприз. Така популярните в Европа и България яйца са забранени за внос в САЩ, поради опасност за здравето и живота на малките деца. Но ако американските

регулаторни органи признаят стандартите за безопасност в Европа, може би вносът би бил позволен и това неминуемо ще повиши търговския стокообмен.

И в заключение трябва да стане ясно защо държави-кандидатки са приели стандартите в ЕС – като желаещи да се присъединят държави, те постепенно приемат европейското законодателство. Това е нормален процес, който ги подготвя за пълноценно членство в Общността. САЩ не са държава, която иска да се присъедини към ЕС и политико-икономическите връзки са от различни естество.

С. Ще изискват ли да бъдат публикувани всички документи като задължително предварително условие за провеждане на прозрачни преговори, преди евентуалното подписване на широкообхватно споразумение като ТТІР?

Редица от документите по тези преговори са публични, ЕК непрекъснато публикува позиции по хода на преговорите и съществува Туитър акаунт, в който заинтересовани хора могат да задават въпроси по споразумението. ЕК се консултира с представители на неправителствения сектор, компании, депутати в Европейския парламент и държавите-членки по отделни въпроси, свързани със споразумението.

В същото време е нормално не всички документи да стават обществено достояние, не толкова, за да бъдат скрити от обществеността, колкото за да не изтекат позициите и стратегиите по преговорите на ЕС към САЩ. Европейският интерес няма да бъде максимално защитен, ако всички козове по преговорите бъдат представени пред американците.

Когато самите преговори приключат, резултатите от тях ще бъдат направени публични и обсъдени преди Европейският и националните парламенти да ратифицират споразумението. Така че няма да има възможност споразумението да бъде прието тайно, без да бъде обсъдено предварително.